

dr Inesa Szulska
Zakład Bałtystyki
Katedra Językoznawstwa Ogólnego, Wschodnioazjatyckiego Porównawczego i Bałtystyki
Wydział Polonistyki
Uniwersytet Warszawski

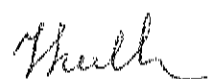
ORCID 0000-0002-3355-4419

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: Inesa Szulska

2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe:

- 1997: Laureatka II miejsca VIII Olimpiady Literatury i Języka Polskiego na Litwie
Laureatka II miejsca XXVII Ogólnopolskiej Olimpiady Języka Polskiego i Literatury
- 1997: świadectwo dojrzałości (z wyróżnieniem) wydane przez Pabradės I vidurinė mokykla (I Szkoła Średnia w Podbrodziu, z polskim językiem nauczania), Republika Litewska.
- 2002: magister filologii polskiej, stypendystka Rządu Rzeczypospolitej Polskiej (1997-2002). Dyplom z wynikiem bardzo dobrym wydany przez Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie pracy magisterskiej *Monografia życia i twórczości Emmy Jeleńskiej-Dmochowskiej (1864-1919)*, promotor: prof. dr hab. Ewa Ihnatowicz.
- 2003: magister filologii bałtyckiej, dyplom z wynikiem bardzo dobrym wydany przez Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie pracy magisterskiej *Postać kobieca i jej funkcje ideowe w prozie Mariji Pečkauskaitė-Šatrijos Ragany*, promotor: prof. dr hab. Andrzej Z. Makowiecki.
- 2009: doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, dyplom wydany przez Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozprawy doktorskiej *Litwa Józefa Ignacego Kraszewskiego*, promotor prof. dr hab. Ewa Ihnatowicz, recenzenci: prof. dr hab. Józef Bachórz, prof. dr hab. Andrzej Z. Makowiecki. Rozprawa wyróżniona przez Radę Wydziału Polonistyki UW na posiedzeniu w dniu 17 lutego 2009 roku, nagrodzona Nagrodą Prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w r. 2010.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

10/2003-6/2005 lektor j. litewskiego w Katedrze Językoznawstwa Ogólnego i Bałtystyki Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.

3/2009-9/2011 asystent w Zakładzie Literatury i Kultury Drugiej Połowy XIX Wieku (w wymiarze pół etatu) oraz w Zakładzie Bałtystyki w Katedrze Językoznawstwa Ogólnego, Wschodnioazjatyckiego Porównawczego i Bałtystyki Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego (w wymiarze pół etatu).

10/2011-9/2012 asystent w Zakładzie Bałtystyki w Katedrze Językoznawstwa Ogólnego, Wschodnioazjatyckiego Porównawczego i Bałtystyki Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego (w wymiarze pełnego etatu).

od 9/2012 adiunkt w Zakładzie Bałtystyki w Katedrze Językoznawstwa Ogólnego, Wschodnioazjatyckiego Porównawczego i Bałtystyki Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego (w wymiarze pełnego etatu), w okresie 8/2017-6/2018 w wymiarze ¾ etatu.

3/2013-6/2014 kierownik Zakładu Bałtystyki w Katedrze Językoznawstwa Ogólnego, Wschodnioazjatyckiego Porównawczego i Bałtystyki Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, członkini wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2018 r. poz. 1789):

A) Tytuł osiągnięcia naukowego:

Inesa Szulska, *„Obrazy litewskie” w literaturze polskiej drugiej połowy XIX i początku XX wieku. Studia imagologiczno-recepcyjne*

B) Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego:

I. Studia imagologiczne

1. Inesa Szulska, *„O moja Litwo! O moja Korono!” – dwugłos Elizy Orzeszkowej i Marii Konopnickiej*, [w:] *Dwie gwiazdy, dwie drogi. Konopnicka i Orzeszkowa*

- *relacje różne*, pod red. nauk. Ewy Ihnatowicz i Ewy Paczoskiej, Warszawa: Wydawnictwo Wydziału Polonistyki, 2011, s. 249-274.
2. Inesa Szulska, *Biruta. Szkic do portretu Litwinki w polskiej literaturze XIX wieku*, „Perspectives of Baltic Philology II”, pod red. Jowity Niewulis-Grablunas, Justyny Prusinowskiej, Ewy Stryczyńskiej-Hodyl, Poznań: Wydawnictwo Ryś, 2011, s. 239-251.
3. Inesa Szulska, *Echa powstańczego cyklu Artura Grottgera „Lituania” w literaturze polskiej i litewskiej drugiej połowy XIX wieku (na wybranych przykładach)*, „Niepodległość i Pamięć” 2014, R. XXI, nr 1-2 (45-46), s. 357-378.
4. Inesa Szulska, *Kat na straży pamięci – losy wileńskiego pomnika M. Murawiewa-Wieszatiela w świetle relacji z epoki*, „LiteRacje” 2013, nr 1 (28), s. 25-31.
5. Inesa Szulska, *Literacki obraz mieszkańca polsko-litewsko-białoruskiego pogranicza w prozie Anny Zahorskiej*, [w:] *Pogranicze, Kresy, Wschód a idee Europy*, Seria II: *Wiktor Choriew in memoriam*, układ i wstęp Jarosław Ławski, pod red. Anny Janickiej, Grzegorza Kowalskiego i Łukasza Zabielskiego, Seria *Colloquia Orientalia Bialostocensia* t. IV: *Literatura, historia*, Białystok: Katedra Badań Filologicznych „Wschód-Zachód”, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego, 2013, s. 447-458.

II. Studia recepcyjne

6. Inesa Szulska, *Litewskie pisarki przełomu XIX i XX wieku wobec polskich dziewiętnastowiecznych formuł emancypacji (na wybranych przykładach)*, [w:] *Przemiany dyskursu emancypacyjnego kobiet*, wstęp Anna Janicka, red. nauk. Anna Janicka, Corinne Fournier Kiss, Marija Bracka, Seria I *Perspektywa środkowoeuropejska, Przełomy/Pogranicza Studia Literackie XXIII*, Białystok: Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku, Katedra Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenki w Kijowie, Katedra Badań Filologicznych „Wschód-Zachód”, Wydawnictwo Alter Studio, 2017, s. 317-328.
7. Inesa Szulska, *Od czytelniczki po polemistkę. Literatura polska XIX i początku XX wieku w ocenie Mariji Pečkauskaitė-Šatrijos Ragany*, [w:] *Kalbų ir literatūrų funkcionavimas Lietuvoje: Lietuvių-lenkų moksliniai ir kultūriniai ryšiai - Funkcjonowanie języków i literatur na Litwie. Litewsko-polskie związki naukowe i kulturowe*, pod red. Mirosława Dawlewicza, Ireny Fedorowicz, Algisa Kalėdy, Wilno: Vilniaus universitetas Filologijos fakultetas Polonistikos centras, Vilniaus universiteto leidykla - Uniwersytet Wileński Wydział Filologiczny Centrum Polonistyczne, Wydawnictwo Uniwersytetu Wileńskiego, 2014, s. 191-206.

8. Inesa Szulska, *Twórczość Mariji Pečkauskaitė-Šatrijos Ragany w kontekście dwujęzyczności*, [w:] *Dwujęzyczni pisarze litewscy i polscy*, red. nauk. Andrzej Baranow, Jarosław Ławski, seria *Zagadnienia bilingwizmu*, pod red. Łukasza Zabielskiego, *Colloquia Orientalia Bialostocensia*, t. XXVIII, Białystok-Vilnius: Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku, Wydawnictwo Prymat, 2017, s. 255-285.
9. Inesa Szulska, *Wybrane problemy polsko-litewskiej translatoryki drugiej połowy XIX wieku i początku XX na przykładzie przekładów prozy Elizy Orzeszkowej na język litewski*, „Prace Bałtytyczne. Język – literatura – kultura”, pod red. Marty Grzybowskiej, Moniki Michaliszyn i Joanny Tabor, 2015, t. 6, Warszawa: nakładem Wydziału Polonistyki, s. 291-331.
10. Inesa Szulska, *Henryk Sienkiewicz wśród Polaków na Litwie. Z dziejów recepcji*, „Prace Bałtytyczne. Język – literatura – kultura”, pod red. Marty Grzybowskiej i Inesy Szulskiej, 2014, t. 5, Warszawa: nakładem Wydziału Polonistyki, s. 185-218.
11. Inesa Szulska, *Henryk Sienkiewicz i recepcja jego twórczości literackiej w szkole z polskim językiem nauczania na Wileńszczyźnie*, [w:] *Henryk Sienkiewicz w szkole, bibliotece i muzeum*, pod red. Tadeusza Bujnickiego i Joanny Majchrzyk, seria *Sienkiewicz – nowe odczytania*, Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2015, s. 195-221.

5. Omówienie osiągnięcia naukowego

Od początku podjęcia pracy badawczej z racji posiadanych polonistycznych i lituanistycznych kompetencji literaturoznawczych moje zainteresowania koncentrowały się wokół problemów polsko-litewskich związków literackich i kulturowych drugiej połowy XIX i początku XX wieku (zagadnienia historycznoliterackie i komparatystyczne).

Od momentu uzyskania stopnia doktora na podstawie dysertacji *Litwa Józefa Ignacego Kraszewskiego* (2009) poszerzyłam zakres swoich dotychczasowych badań, włączając w ich obręb związki intersemiotyczne literatury i sztuki, istotne dla paradygmatu pamięci historycznej w wieku XIX. Obecnie w centrum mojego zainteresowania znajdują się zagadnienia „płaszczyzny wspólnej”, będące wypadkową interferencji literatur polskiej i litewskiej w okresie od Powstania Styczniowego do początków konfliktu w międzywojniu, w szczególności wspólne wzorce i tematy literackie, badania mniej znanych literackich „imago” Litwy i jej mieszkańców w rodzimej literaturze, studia recepcyjne nt. dorobku pisarzy, którzy wnieśli znaczący wkład w kształtowanie literackiego obrazu sąsiadów z nad Niemna (E. Orzeszkowej, M. Konopnickiej, H. Sienkiewicza i in.). Ze względu na wciąż niedostateczne rozpoznanie charakteru recepcji literatury polskiej na Litwie drugiej połowy

XIX i początku XX wyodrębniłam i dokonałam modelowej analitycznej charakterystyki docelowych dróg transferu idei (rodzimej refleksji nt. emancypacji kobiet) i mechanizmów odbioru (twórcy litewscy o dobrej znajomości polskiej literatury, wybierający litewszczyznę jako język twórczości – *casus* M. Pečkauskaitė; kulturotwórcza rola przekładów polskiej prozy wysokoartystycznej dla ludu i inteligencji (fenomen popularności dzieł E. Orzeszkowej w okresie 1890-1922 na terenach współczesnej Litwy i w skupiskach diaspory litewskiej w USA); recepcja w języku oryginału na przykładzie mniejszości polskiej na Litwie (H. Sienkiewicz w odbiorze miejscowych Polaków od początku XX do r. 2013).

Z kolei w obszarze literatury litewskiej interesuje mnie szczególna forma archeologii pamięci kulturowej drugiej połowy XIX wieku (w rozumieniu J. Assmanna) – prześledzenie fenomenu gradacji w traktowaniu literatury polskiej: od rodzimej, bliskiej poprzez wartościowanie neutralne aż po inicjującej dyskurs polemiczny w dobie odrodzenia narodowego. W badaniach konkretnych problemów, w oparciu o dorobek reprezentatywnych twórców przełomu XIX i początku XX w. wieku (literatki litewskie, ze szczególnym uwzględnieniem M. Pečkauskaitė) staram się odsłonić kształt zjawiska szerszego – warstwy interferencji dyskursów literackich obu literatur, kontekstowo bądź marginalnie interesującej literaturoznawców litewskich (por. akademicka synteza *Lietuvių literatūros istorija. XIX amžius (Historia literatury litewskiej. XIX wiek)*, red. zespół pod kier. J. Girdzijauskasa, 2001).

Ze względu na specyfikę krajobrazu kulturowego wieku XIX obu narodów analizuję wymienione zagadnienia na materiale nader zróżnicowanym rodzajowo i formalnie, z uwzględnieniem kontekstu prasy, dokumentów paraliterackich, wzajemnych relacji literatury i sztuki, które staram się włączać w krąg współczesnych badań literaturoznawczych i komunikacji kulturowej. Swoją uwagę koncentruję wokół problemów i tematów, które po dość dobrze rozpoznanych fascynacjach Litwą wielkich polskich romantyków znalazły swoje rozwinięcie w polsko-litewskich kontaktach literackich w drugiej połowie XIX wieku i pierwszych dziesięcioleciach XX (słabo lub wcale nieopracowanych, z powodu splotu czynników pozaliterackich często sytuujących się na obszarach pogranicznych, rzadko interesujących historyków literatury i komparatystów obu krajów). W moim rozumieniu tytułowe „obrazy” są pojemną formułą, łączącą perspektywę literatury i sztuki, które daje się rozpatrywać przy użyciu adekwatnych kategorii analityczno-interpretacyjnych (obraz innego/swego/obcego w świetle niemieckich i polskich badań imagologicznych ostatnich dziesięcioleci, a także analiz żywotności stereotypów i mitów kulturowych postaci i wydarzeń historycznych). Poszczególne zagadnienia, sytuowane w obszarze szeroko rozumianego XIX

wieku, zostały zanalizowane przeze mnie przy pomocy tradycyjnych metod literaturoznawstwa o profilu hermeneutycznym, strategii badawczych komparatystyki i translatologii, biografistyki i badań nad recepcją. Jeśli chodzi o własny warsztat badawczy, który doskonałam w trakcie bieżącej praktyki bliskie mi jest podejście litewskiego historyka literatury i komparatysty V. Kubiliusa, zalecającego wobec literatury litewskiej XIX i początku XX wieku podejście wieloaspektowe, integrujące kompetencje zorientowanego hermeneutycznie literaturoznawcy z postawą faktografa, historyka kultury i analityka przekładów.

Poniżej przedstawiam szczegółowe omówienie artykułów, stanowiących cykl publikacji powiązanych tematycznie pt. „*Obrazy litewskie*” w literaturze polskiej drugiej połowy XIX i początku XX wieku. *Studia imagologiczno-recepcyjne*.

Osiągnięcie badawcze składa się z dwóch części: *I. Studia imagologiczne* (poz. 1-5) i *II. Studia recepcyjne* (poz. 6-11).

W pierwszym artykule, inicjującym część *I. Studia imagologiczne*, zatytułowanym „*O moja Litwo! O moja Korono!*” – dwugłos *Elizy Orzeszkowej i Marii Konopnickiej* została przeprowadzona porównawcza ocena obecności w poglądach obu pisarek historycznie ukształtowanych nazw państwowych „Litwa-Korona” w kontekście dynamicznie zmieniających się w drugiej połowie XIX wieku i na początku XX relacji polsko-litewskich i polsko-białoruskich. Skonfrontowanie stanowisk Orzeszkowej i Konopnickiej pozwoliło na bardziej precyzyjne niż dotychczas czyniono nakreślenie skali uwikłania pisarek w mechanizm ideologizacji rodzimej literatury w dobie radykalizacji polsko-litewskich sporów na przełomie XIX i XX wieku. W oparciu o bogaty wybór tekstów zostały przez mnie omówione autorskie wizje wspólnych dziejów Polski i Litwy, Powstania Styczniowego, konfliktów interesów różnych narodów na wielokulturowych obszarach Litwy i Białorusi w dobie litewskiego odrodzenia narodowego. Z rzadkich archiwaliów Orzeszkowej szczegółowo omówiłam znana jedynie w rękopisie wypowiedź *Stosunki ludnościowe na Litwie i tak zwana kwestia litewska*, przynosząca oryginalną ocenę socjologiczną mieszkańców Litwy i deklarację światopoglądową pisarki na temat złożonej panoramy stosunków narodowościowych pod koniec XIX w. na ziemiach litewsko-białoruskich. Z poczynionych przeze mnie ustaleń wynika, że często powielany przez badaczy sąd o dystansowaniu się autorki *Nad Niemnem* do spraw politycznych wybitnie drażliwych wymaga weryfikacji, bowiem krytyczna analiza zachowanych materiałów ujawnia osobność stanowiska Orzeszkowej wobec ówczesnie istniejących (bardziej realistyczne niż krajowców,

zachowujących poczucie odrębności Litwina w sensie historycznym, ale także mniej radykalne niż Narodowej Demokracji).

Kolejne cztery artykuły zostały poświęcone ocenie literackich obrazów wybranych postaci historycznych, związanych z Litwą (księżna Biruta, M. Murawiew) i sylwetek zbiorowych (powstańców r. 1863, mieszkańców polsko-litewsko-białoruskiego pogranicza). Świadomie decydując się na metodę *case study*, wspartą strategią przekrojowej ewolucji ujęć, objęłam badaniem wizerunki słabo opracowane przez literaturoznawców po obu stronach granicy, posiadające różne „legendy” (często ambiwalentnie postrzegane przez Polaków i Litwinów), niemniej pozwalające zdefiniować ich rolę w uniwersum zbiorowej pamięci obu narodów. W dążeniu do reprezentatywności ujęcia skoncentrowałam się na zbadaniu literackiego „imago” bohaterów o wyraźnych konotacjach „herosa” i „antybohatera”, zaczerpniętych z historii i współczesności, umożliwiających spojrzenie na drugą połowę XIX i początek XX z perspektywy dotąd mało rozpoznanej. Zaproponowane przeze mnie ujęcie jest komparatystyczne w wymiarze podwójnym: bazuje na przykładach z literatury polskiej (i kontekstowo litewskiej), ponadto zostało wsparte badaniem relacji intersemiotycznych (literatura, malarstwo, rzeźba).

Artykuł *Biruta. Szkic do portretu Litwinki w polskiej literaturze XIX wieku* przynosi szczegółową charakterystykę literackiego wizerunku litewskiej wajdelotki i księżnej doby średniowiecza utrwalonego w dziełach S. Walenowicza (S. Valiūnasa), W. Pola, F. Bernatowicza, S. Witwickiego, J. Czeczota, J. I. Kraszewskiego, A. Wieniarskiego, K. Proniewskiej (K. Praniauskaitė), J. Turczyńskiego, A. Asnyka, M. Rodziewiczówny, S. Żeromskiego, St. Wyspiańskiego, T. Micińskiego, Z. Rudnickiej, J. Papi, J. Mačiulisa-Maironisa. Na podstawie porównawczej analizy prac historycznych, relacji z podróży, utworów literackich i dzieł sztuki, przywołujących postać Biruty, wskazałam trzy główne obszary pamięci o tej Litwince w kulturze polskiej XIX wieku. Najwcześniejszą tradycję utrwaliła ballada *Birutė (Biruta)* Walenowicza i jej przekład na j. polski; drugą (bardzo zróżnicowaną wewnątrznie) kształtowały dzieła oryginalne powstałe na gruncie polskim (w tym zaskakujące skalą modyfikacji wizerunku Biruty utwory literatury popularnej). Natomiast trzeci, najszerszy obszar pamięci o matce księcia Witolda stanowią świadectwa ikonograficzne (obrazy W. Sleńdzińskiego, St. Witkiewicza, K. Alchimowicza, N. Ordy) i z zakresu nazewnictwa (popularność imienia, patronat ulic, budowle i elementy krajobrazu, noszące imię Biruty). Podczas pracy nad zagadnieniem udało mi się także odnaleźć i zinterpretować dotąd nieznaną szerzej wersję ballady *Biruta* S. Witwickiego.

Artykuł *Echa powstańczego cyklu Artura Grottgera „Litwania” w literaturze polskiej i litewskiej drugiej połowy XIX wieku (na wybranych przykładach)* poświęcony został omówieniu dialogu intermedialnego „literatura – malarstwo” z Litwą w tle, mitotwórczej funkcji słowa i obrazu na podstawie *Lituaniki Artura Grottgera* H. Wróblewskiego, B. Komorowskiego, Wł. Bełzy i Wł. Orzona; *Z teki Grottgera* M. Konopnickiej; poematu *Litwa. Utwór poetyczny w 6 pieśniach według 6 obrazów Grottgera* J. Miodońskiego, noweli *We mgle* H. Sienkiewicza, powieści *Soból i panna* J. Weysenhoffa, noweli *Dėl Tėvynės (Dla Ojczyzny)* M. Pečkauskaitė-Šatrijos Ragany i powieści *Liūdna pasaka (Smutna baśń)* J. Biliūnasa. Kontekstowo zostały przywołane historia powstania cyklu *Litwania* i dzieje jego odbioru na tle ocen Powstania 1863 r. z perspektywy Polaków i Litwinów. Z moich ustaleń wynika, że polskie ekfrazy Grottgerowskiej *Lituanii*, jakże różne pod względem poziomu literackiego, cechuje znamienna prawidłowość – przesłanie obrazów odczytuje się za pośrednictwem zasobu wcześniejszych romantycznych klisz zaczerpniętych z dzieł A. Mickiewicza z lat dwudziestych-czterdziestych XIX w. (ballad, *Pana Tadeusza*, *Konrada Wallenroda*) wzbogaconych o wyraźny wydźwięk tyrtejski. Faktycznie tylko nieliczni, jak Konopnicka i Biliūnas, spróbowali opowiedzieć wydarzenia r. 1863 własnym językiem, gdzie ton romantyzmu szkoły wileńskiej i patetyczna teatralność Grottgerowskiego przekazu zostały znacznie wyciszone.

Artykuł *Kat na straży pamięci – losy wileńskiego pomnika M. Murawiewa-Wieszateła w świetle relacji z epoki* prezentuje historię projektu, budowy i obecności pomnika generała M. Murawiewa na Placu Dworcowym w Wilnie w latach 1898-1915. Na podstawie syntetycznego przeglądu prasy rosyjsko-, polsko- i litewskojęzycznej różnych opcji politycznych, wspomnień wilnian, utworów literackich i paraliterackich (E. Jeleńskiej-Dmochowskiej, L. Rydla, prasy satyrycznej) omówiłam znaczenie tego pomnika w zbiorowej pamięci Polaków i Litwinów, w tym paradoks roli, jaką odegrał w utrwaleniu czarnej legendy generała i edukacji historycznej kolejnych pokoleń rodaków. Zaproponowane przeze mnie ujęcie, sytuujące się na pograniczu historii, historii literatury i prywatnego dyskursu potomnych mieści się w nurcie zintensyfikowanych po r. 2000 badań nad kształtem tradycji zbiorowej pamięci XIX wieku w historiografii litewskiej (por. studia D. Staliūnasa, D. Mačiulisa, R. Petrauskasa, A. Kulakauskasa).

Z kolei prozę A. Zahorskiej (Savitri), twórczyni w rodzimym literaturoznawstwie najnowszej doby cenionej głównie ze względu na lirykę (badania A. Wydryckiej) wyzyskałam jako podstawę do rekonstrukcji panoramicznego obrazu mieszkańca polsko-litewsko-białoruskiego pogranicza, stojącego w obliczu I wojny światowej i konfliktu

polsko-litewskiego na początku lat dwudziestych XX wieku. Za materiał egzemplifikacyjny rekonesansu posłużyły opowiadania *Gest Polki*, *Wilczy świat* i powieść *Odrutowana okolica*. Na tej podstawie przyjrzałam się autorskiej definicji określeń „pogranicze”, „Kresy” i prześledziłam kreacje bohaterów różnych narodowości (Polaków, Białorusinów, historycznych i etnicznych Litwinów), podając przekrojową charakterystykę społecznych, etnicznych i religijnych problemów targanego antagonizmami pogranicza. W oparciu o konkretne przykłady omówiłam demitologizacyjne poczynania Zahorskiej wobec tradycji wizerunku Litwy romantycznej (w wydaniu A. Mickiewicza i I. Chodźki) oraz wskazałam na dotąd słabo rozpoznane zbieżności z kresową powieścią wysokoartystyczną i popularną (E. Orzeszkowej, M. Rodziewiczówny, Z. Kossak-Szczuckiej). Wykorzystanie narzędzi interpretacyjnych, pomocnych do analizy kategorii kresowości, peryferyjności i zderzenia z europejskością przyczyniło się do odświeżenia niejednoznacznego, podszytego antagonizmami obrazu skutków I wojny światowej i rewolucji 1917 r. na polsko-litewsko-białoruskim pograniczu.

Część II. *Studia recepcyjne* została pomyślana jako przegląd różnych form i obiegów recepcji literatury polskiej (głównie drugiej połowy XIX wieku) w odbiorze czytelnicznym na Litwie. W celu uzyskania wieloaspektowości ujęcia zostały rozpatrzone: polskie dziewiętnastowieczne formuły emancypacji w interpretacji literatek litewskich, stosunek do literatury polskiej M. Pečkauskaitė-Šatrijos Ragany (jako przykład reprezentatywny dla szlachty o polskich korzeniach, wybierającej w obliczu litewskiego odrodzenia narodowego tożsamość rdzennie litewską i licznego grona pisarzy dwujęzycznych w tym kraju), drogi docierania polskiej literatury do ludu i środowisk odrodzieńczych (charakterystyka przekładów na j. litewski dzieł E. Orzeszkowej), recepcja czołowych polskich pisarzy w oryginale (na przykładzie recepcji twórczości H. Sienkiewicza wśród Polaków na Litwie). Wszystkie wymienione obszary problemowe dotąd znajdowały się na marginesie zainteresowań literaturoznawców po obu stronach granicy, stanowiąc zatrwającą dużą „białą plamę” w historii literatury tych narodów.

Obiektem mojego zainteresowania w artykule *Litewskie pisarki przelomu XIX i XX wieku wobec polskich dziewiętnastowiecznych formuł emancypacji (na wybranych przykładach)* stała się przedakcja lokalnego ruchu emancypacyjnego, przypadająca na ostatnie dziesięciolecie XIX wieku i początek XX, okres nader ważny dla kształtowania się podwalin nowoczesnego litewskiego społeczeństwa, przynoszący szereg nowych zadań i oczekiwań zbiorowości wobec kobiet. Celem przeprowadzonego rozpoznania było zbadanie przystawalności formułowanych w latach 1883-1904 na łamach periodyków „Aušra”,

„Varpas” i „Žemaičių ir Lietuvos apžvalga” oczekiwań wobec kobiet do ówczesnych realiów, w tym biografii debutujących na przełomie wieków literatek: M. Pečkauskaitė-Šatrijos Ragany, G. Petkevičaitė-Bitė, S. Pšibiliauskienė i M. Lastauskienė (Lazdynų Peleđa), ujętych w kontekście XIX-wiecznych polskich formuł emancypacyjnych. Przy okazji udało mi się wskazać zapożyczenie wybranych postulatów na temat emancypacji szlachcianek, przejętych z artykułu E. Orzeszkowej *Kilka słów o kobietach*, dotychczas błędnie przypisywanych Pr. Mašiotasowi (*Prie emancipacijos moteriškių (O emancypacji kobiet)*, „Varpas” 1895). Poczynione przeze mnie ustalenia wpisują się w krąg współczesnych badań literaturoznawczycho społecznej i kulturowej roli kobiet w dobie litewskiego odrodzenia narodowego (por. prace V. Daujotytė, B. Speičytė, R. Bleizgienė).

Artykuł *Od czytelniczki po polemistkę. Literatura polska XIX i początku XX wieku w ocenie Mariji Pečkauskaitė-Šatrijos Ragany* zawiera omówienie świadectw recepcji literatury polskiej XIX i początku XX wieku, znajomość której została poświadczona w korespondencji i twórczości literackiej litewskiej pisarki. Z moich ustaleń wynika, że dobra orientacja Pečkauskaitė w kanonie dzieł literatury polskiej i żywy, niekiedy polemiczny wydzźwięk odbioru (szczególnie w przypadku twórczości M. Konopnickiej, E. Orzeszkowej, E. Jeleńskiej-Dmochowskiej), stanowią istotne świadectwo recepcyjne (reprezentatywne także dla pokolenia szlachcianek, wybierających wówczas litewskość), pozwalające w nowym, intertekstualnym kontekście odczytywać przesłanie oryginalnej prozy Šatrijos Ragany. Rekonesans dowiódł niezbicie, iż literatka ta z powodzeniem odegrała rolę krytycznej czytelniczki, popularyzatorki, tłumaczki i recenzentki utworów polskich; za najciekawsze uznać należy inspiracje twórczością J. Słowackiego w modernistycznej części jej dorobku, odczytania polemiczne (*Dėl Tėvynės (Dla Ojczyzny)*), *Pertraukta idilija (Przerwana idylla)*) bądź kontekstowo ze sobą korespondujące (*Pan Tadeusz – Sename dvare (W starym dworze)*). Ponadto wskazałam nieznaną dotąd przykład ekfrazy, dość rzadkiej w przypadku tej twórczyni, łączący się z polskim malarstwem XIX w. (miniatura prozatorska *Surinktos ašaros. Paveikslas iš Kotarbińskio (Zebrane łzy. Obraz z Kotarbińskiego)*) a obraz W. Kotarbińskiego *Zebrane łzy*).

Przedmiotem analizy w artykule *Twórczość Mariji Pečkauskaitė-Šatrijos Ragany w kontekście dwujęzyczności* jest zmienny w czasie stosunek pisarki do polszczyzny jako ważnego elementu tożsamości własnej i ówczesnego zmudzkiego ziemiaństwa, wraz z rolą tego języka rozpatrywaną w wymiarze narodotwórczym. Za materiał poglądowy posłużyły dzienniki i korespondencja literatki, w tym świadectwa rodzinne zmudzkiego rodu Szuksztów (dotąd nieuwzględniane przez badaczy) i utwory beletrystyczne, zawierające

refleksje lingwistyczne Pečkauskaitė na temat mozaiki języków i dialektów Żmudzi (*Viktutė (Wiktusia)*, *Sename dvare (W starym dworze)*). Ponadto przeprowadziłam krytycznoliteracką analizę nowelistyki tej pisarki, powstałej w języku polskim na tle podobnych tematów prozy Polek końca XIX wieku, wykazując dialogowość noweli *Noc Świętojańska* i powieści *Viktutė*. W kontekście bilingwizmu pisarki zostały przeze mnie zbadane językowe aspekty sagi rodowej *Sename dvare* (głównie litewszczyzny i polszczyzny wraz z lokalnymi dialektami), a także omówiona rola Pečkauskaitė jako tłumaczki dzieł H. Sienkiewicza i B. Prusa na j. litewski.

Wybrane problemy polsko-litewskiej translatoryki drugiej połowy XIX wieku i początku XX na przykładzie przekładów prozy Elizy Orzeszkowej na język litewski – to pierwsze w literaturoznawstwie polskim i litewskim tak szeroko zakrojone syntetyczne studium, poświęcone szczegółowej analizie historycznoliterackiej i filologicznej tłumaczeń prozy Orzeszkowej na j. litewski, opublikowanych w Prusach, na terenie Cesarstwa Rosyjskiego i w skupiskach litewskiej diaspory w USA w latach 1891-1921. Rozprawa przynosi wszechstronne omówienie przekładów powieści *Niziny (Vargaitienė (Biedaczka)*, tłum. A. Veliuoniškis (A. Lingys) (1891), *Šunadvokatis (Pokątny doradca)*, tłum. V. Kalnietis i J. Jablonskis (1901), zmieniona wersja jako *Sukčiai (Krętacze)* (1921), adaptacja teatralna *Dumblynė (Bagnisko)*, tłum. Dvi Lietuvaiti (S. Bogušytė-Skipitienė, M. Dirmantaitė) (1906) oraz małej prozy Orzeszkowej: *W zimowy wieczór (Žiemos vakaras)*, tłum. Pr. Siulelis (Pr. Paršaitis) (1910)), *Gloria victis (Hosanna!)*, tłum. J. Pleirys (1912)) oraz *Czy pamiętasz? (Ar atsimeni?)*, tłum. K. Puida (1910). Historycznoliteracka i translatologiczna charakterystyka translacji prozy Orzeszkowej na j. litewski na przestrzeni trzydziestu lat posłużyło do wyodrębnienia kilku ogólniejszych problemów z zakresu polskiej-litewskiej translatoryki przełomu XIX i XX wieku (przekład a adaptacja „lituanizacyjna”, przekład interlingwistyczny a translacja intralingwistyczna, problem metodologicznie klasyfikacji tekstów epigońskich, sytuujących się na pograniczu słabego przekładu i przeróbki).

W centrum mojego zainteresowania w artykułach, zamykających studia recepcyjne nt. XIX-wiecznej literatury polskiej, znalazła się sylwetka H. Sienkiewicza i jego spuścizna literacka w odbiorze Polaków, mieszkających na Litwie.

W artykule *Henryk Sienkiewicz wśród Polaków na Litwie. Z dziejów recepcji* podjęłam się charakterystyki społecznego odbioru sylwetki H. Sienkiewicza i jego twórczości w świetle różnych polskich świadectw recepcyjnych na Litwie (koniec XIX w. – pocz. XXI ww.). Opracowanie to stanowi efekt wieloletnich kwerend i badań świadectw recepcyjnych z wykorzystaniem często unikatowych materiałów, w większości nieznanymi polskiemu

literaturoznawstwu. Reprezentatywny przegląd tematycznych artykułów prasowych, recenzji, wypowiedzi krytycznoliterackich, inscenizacji dzieł prozatorskich i scenicznych Noblisty, a także ocena odbioru ekranizowanych powieści i innych świadectw poczytności utworów autora *Trylogii* odstąpiły specyfikę lokalnej recepcji dorobku Sienkiewicza w zmieniających się realiach historycznych i politycznych Litwy na przestrzeni ponad stulecia.

Z kolei artykuł *Henryk Sienkiewicz i recepcja jego twórczości literackiej w szkole z polskim językiem nauczania na Wileńszczyźnie* przynosi omówienie spektrum ukazywania sylwetki H. Sienkiewicza i recepcji jego twórczości literackiej w toku edukacji szkolnej (koniec XIX wieku – r. 2013). W celu określenia lokalnego charakteru odbioru zostały omówione: sposób ujmowania biografii i pisarstwa autora *Krzyżaków* na różnych etapach dydaktyki szkolnej w podręcznikach i programach nauczania, uniwersytecki status twórcy i wpływ na szkołę, popularne szkolne interpretacje utworów, formy kultu (akademie, jubileusze, patronat szkół), obecność dzieł Litwosa w bibliotekach szkolnych i publicznych, w tym dodatkowe, dedykowane młodzieży formy propagowania wiedzy o pisarzu. Nadrzędny cel przeprowadzonych przeze mnie badań stanowiło prześledzenie zmiennego w czasie modelu postrzegania H. Sienkiewicza i jego twórczości na poziomie edukacji szkolnej na terenie Wileńszczyzny, w tym wskazanie czynników pozaliterackich decydujących o jego motywacji, charakterze i randze oddziaływania.

Podsumowując całość zrealizowanego przeze mnie przedsięwzięcia badawczego – krytyczny namysł nad literackimi obrazami Litwy i jej mieszkańców odsłonił obszary ważne dla rozumienia wybranych aspektów XIX-wiecznej polskiej pamięci zbiorowej (fenomen żywotności stereotypów, romantycznych klisz i próby ich weryfikacji, procesy ewolucyjnego kształtowania wizerunków postaci historycznych i współczesnych różnych narodowości za pomocą odpowiednio ukierunkowanej narracji literackiej i przy wsparciu sztuki, ranga tak ukształtowanych „imago” w świadomości odbiorców w Polsce i na Litwie). Z kolei zbadane płaszczyzny odbioru rodzimej XIX-wiecznej literatury (i kontekstowo sztuki) u naszych sąsiadów poszerzają dotychczasowy stan wiedzy na temat charakteru recepcji i absorpcji pierwiastków transferu kulturowego po stronie Litwinów i Polaków w kraju nad Niemnem. Po wielokroć rozpoznania te odsłaniają specyfikę polsko-litewskich kontaktów literackich w obszarze przepływu idei i motywów, tworzących specyficzną przestrzeń pogranicza kulturowego, wnosząc nowe ustalenia do badań historii literatury obu narodów. Tym samym wpisują się w nurt aktualnych rodzimych badań literaturoznawczych o profilu komparatystycznym, poświęconych badawczej eksploracji wspólnej przestrzeni literacko-

kulturalnej XIX wieku, łączącej Polskę i Litwę oraz litewskich studiów nad pamięcią kulturową i rolą literatury w jej kształtowaniu.

6. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Pierwszy etap mojej komparatystycznie zorientowanej działalności naukowej obejmował porównawczo-analityczne badania prozy i relacji z podróży (paralele twórczości M. Pečkauskaitė, E. Orzeszkowej i E. Jeleńskiej-Dmochowskiej; J. I. Kraszewskiego, H. Sienkiewicza i V. Pietarisa; podróż literata z Oszmiańszczyzny Cz. Jankowskiego po Zachodniej Europie, Galicjanina St. Tarnowskiego po egzotycznej dla niego Wileńszczyźnie). Następnie po przeprowadzeniu szczegółowych kwerend archiwalnych i bibliotecznych na Litwie dokonałam przekrojowej charakterystyki recepcji H. Sienkiewicza wśród Litwinów (*Henryk Sienkiewicz na Litwie. Z dziejów recepcji*, [w:] *Henryk Sienkiewicz w kulturze polskiej*, red. K. Stępnik, T. Bujnicki, seria *Obrazy Kultury Polskiej*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej, 2007, s. 441-452). Równocześnie ogłosiłam swoje badania z pogranicza biografistyki i historii lokalnej polskiej odmiany pozytywizmu wileńskiego (*Przykładem i piórem. Codziennosc Emmy Jeleńskiej-Dmochowskiej (1864-1919) w świetle twórczości i dokumentów epoki*, [w:] *Kresowianki. Krąg pisarek heroicznych*, pod red. K. Stępnika, M. Gabryś, seria *Obrazy Kultury Polskiej*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej, 2006, s. 195-208).

W 2011 roku ukazało się moje studium *Litwa Józefa Ignacego Kraszewskiego* (Warszawa: Wydawnictwo Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, 513 s.), będące nieco zmienioną wersją rozprawy doktorskiej, którą obroniłam z wyróżnieniem w styczniu 2009 roku. Dysertacja otrzymała Nagrodę Prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w r. 2010. Treść pracy stanowi analiza roli i miejsca tematyki litewskiej w spuściźnie literackiej Józefa Ignacego Kraszewskiego oraz przegląd form recepcji dzieł pisarza w kulturze Litwy w latach 1864-1914. Za podstawę pracy posłużył zróżnicowany rodzajowo i formalnie materiał źródłowy: obok utworów oryginalnych literatury polskiej i litewskiej wykorzystane zostały przekłady, studia historyczne, publicystyka, pamiętniki, relacje z podróży, zbiory korespondencji. Traktowane jako komplementarne różne pola badawcze (biografia pisarza, jego twórczość literacka i historyczna oraz teren szeroko rozumianej recepcji) zostały zanalizowane przy pomocy strategii badawczych kilku dyscyplin: biografistyki, badań życia społeczno-kulturalnego w lokalnych ośrodkach, metodologii współczesnej komparatystyki i translatologii, antropologii kultury w jej orientacji psychologicznej, narzędzi badawczych z zakresu historii

myśli politycznej i dyskursu o kształtowaniu się narodu. Monografia szybko trafiła w obieg współczesnych badań litewskiego literaturoznawstwa i historiografii, wyniki moich badań zostały uwzględnione m.in. w studium poświęconym wyobrażeniom, kształtującym pamięć zbiorową i tożsamość kulturową Litwinów w XIX i XX ww. (D. Baronas, D. Mačiulis, *Pilėnai ir Margiris: istorija ir legenda*, 2010) i podręczniku akademickim, przybliżającym problemy polsko-litewskiej komparatystyki (I. Szulska, *Obraz Litwy zaklęty w języku; Litwini o „Litwinie” Kraszewskim*, [w:] I. Fedorowicz, *Związki literackie polsko-litewskie w XIX i na początku XX wieku (wybrane zagadnienia) – Lenkų-lietuvių literatūriniai ryšiai XIX ir XX amžiaus pradžioje (atskiros problemos). Skrypt dla studentów I stopnia kierunków humanistycznych oraz programu wymiany międzynarodowej Erasmus*, Vilnius: Vilniaus universitetas Filologijos fakultetas Polonistikos centras, Vilniaus universiteto leidykla (Centrum Polonistyczne Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wileńskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Wileńskiego), 2015).

Inne moje osiągnięcia, które uznaję za ważne, omawiam, porządkując publikacje w cykle tematyczne:

- I. Publikacje dotyczące twórczości polskich pisarzy, związanych z Litwą w wieku XIX i na początku wieku XX (J. I. Kraszewskiego, E. Jeleńskiej-Dmochowskiej):
 1. *Wileńskie impresje Józefa Ignacego Kraszewskiego*, „Acta litteraria comparativa. Vilnius: kultūrinė-literatūrinė refleksija. Mokslo darbai”, Vilnius (Wilno): Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla (Wydawnictwo Wileńskiego Uniwersytetu Pedagogicznego), 2009, t. 4, s. 46-62.
 2. *Józef Ignacy Kraszewski wobec litewskiego i lotewskiego ruchu odrodzenia narodowego w drugiej połowie XIX wieku*, [w:] *Kraszewski i wiek XIX. Studia*, idea i układ tomu J. Ławski, redakcja naukowa A. Janicka, K. Czajkowski, P. Kuciński, Białystok: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego, Katedra Badań Filologicznych „Wschód-Zachód” Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku, Wydawnictwo Prymat, 2014, s. 221-235.
 3. Ankieta naukowa nt. recepcji twórczości J. I. Kraszewskiego, „Kraszewski” numer tematyczny kwartalnika naukowo-literackiego „LiteRacje” 2012, nr 3 (26), s. 18-19; przedruk: *Józef Ignacy Kraszewski w zwierciadle współczesności: 2012-2017*, red. I. E. Rusek, J. Ławski, seria „Przełomy/Pogranicza Studia Literackie”, t. 35, Białystok:

Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku Katedra Badań Filologicznych „Wschód-Zachód”: Wydawnictwo Prymat, 2018, s. 418-421.

4. *Związki wileńskiej pisarki Emmy Jeleńskiej-Dmochowskiej z teatrem*, [w:] *Dramaty zapomniane – niedoczytane – pominięte. (Re)interpretacje*, red. nauk. M. J. Olszewska, A. Skórzewska-Skowron, Warszawa: nakładem Wydziału Polonistyki UW, Totem, 2018, s. 54-71.

Artykuł *Wileńskie impresje Józefa Ignacego Kraszewskiego* został poświęcony analizie obrazu Wilna w twórczości literackiej i plastycznej pisarza (stanowił część rozprawy doktorskiej), w formie referatu wygłoszony został podczas międzynarodowej konferencji naukowej „Wilno: refleksja kulturowo-literacka” zorganizowanej przez Litewskie Towarzystwo Literatury Porównawczej (Lietuvos lyginamosios literatūros asociacija) w ramach projektu „Dialog kultur europejskich” (Wilno, kwiecień 2008, organizatorzy: Uniwersytet Wileński, Wileński Uniwersytet Pedagogiczny).

Z kolei artykuł *Józef Ignacy Kraszewski wobec litewskiego i łotewskiego ruchu odrodzenia narodowego w drugiej połowie XIX wieku* przynosi omówienie poglądów politycznych J. I. Kraszewskiego na temat kształtujących się od lat sześćdziesiątych XIX wieku załączków ruchów odrodzenia narodowego Litwinów i Łotyszy na tle przegranej powstania 1863 r. i walk o wpływy pomiędzy Cesarstwem Rosyjskim i Niemcami. Podstawę źródłową tych rozpoznań stanowiły dzieła historyczne pisarza, publicystyka polityczna (*Wieczory wołyńskie, Rachunki 1866-1869*), recenzje prasowe i zbiory prywatnej korespondencji do różnych adresatów (L. A. Jucewicza, K. Bujnickiego, M. Akielewicza, A. Wysztelewskiego, G. Manteuffla), a kontekstowo także inicjatywy wydawnicze Kraszewskiego o wyraźnie propolskim i proziemiańskim wydźwięku (jak wydanie *Inflant Polskich* G. Manteuffla). W przypadku rodzimych badań literaturoznawczych, dotyczących poglądów politycznych Bolesławity jest to pierwsze tak sprofilowane omówienie przekonań Kraszewskiego, poszerzające zakres rozpoznań poczynionych przeze mnie w dysertacji doktorskiej o kontekst łotewski. Ponadto jako badaczka twórczości J. I. Kraszewskiego zostałam zaproszona do udziału w międzynarodowej ankiecie naukowej nt. recepcji dzieł pisarza (poz. 3).

Artykuł *Związki wileńskiej pisarki Emmy Jeleńskiej-Dmochowskiej z teatrem* prezentuje wyniki moich kilkuletnich badań spuścizny tej reprezentantki wileńskiego pozytywizmu (w latach 2005-2006 opublikowałam dwa artykuły na temat biografii literatki i obrazu Wilna w jej twórczości: jeden o charakterze naukowym, drugi popularyzatorski, ogłoszony na

łamach kwartalnika „Znad Wilii”). Najnowszy artykuł został poświęcony omówieniu nieznanego obszaru twórczości pisarki, czyli jej prób dramatopisarskich i udziału w życiu teatralnym Wilna przełomu XIX i początku XX wieku. Na podstawie szczątkowych danych historycznoliterackich scharakteryzowałam małe formy dramatyczne pióra literatki, odtworzyłam treść dramatów *Syn* i *Krzywda*, oraz omówiłam udział Jeleńskiej-Dmochowskiej w procesie odradzania się polskiego życia teatralnego na Litwie na przełomie wieków.

II. Publikacje dotyczące doświadczenia podróży po swojszczyźnie i Europie (na przykładzie prozy i relacji z podróży J. I. Kraszewskiego, Cz. Jankowskiego i W. Sieroszewskiego):

1. *Europejskie peregrynacje Czesława Jankowskiego*, [w:] *Europejczyk w podróży 1850-1939*, red. nauk. E. Ihnatowicz, S. Ciara, Warszawa: Wydawnictwo Neriton, 2010, s. 259-273.
2. *Antynomie niewoli i wolności w wybranych utworach literackich Wacława Sieroszewskiego*, [w:] *Wacław Sieroszewski. Zesłaniec – etnograf – literat – polityk*, pod red. nauk. A. Kuczyńskiego i M. Marczyka, Wrocław: Wydawnictwo Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego, 2011, s. 113-125.
3. *Arystokrata z wizytą w galicyjskim panoptikum. „Pamiętnik panicza” Józefa Ignacego Kraszewskiego jako ironiczny zapis podróży po swojszczyźnie*, [w:] *Kraszewski. Poeta i światy. W 200. Rocznicę urodzin i 125. Rocznicę śmierci pisarza*, red. T. Budrewicz, E. Ihnatowicz, E. Owczarz, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2012, s. 391-409.

Jeszcze od czasów edukacji polonistycznej, mojego udziału w konwersatorium poświęconym antropologicznemu doświadczeniu podróży w literaturze lat 1864-1914 prowadzonym przez prof. dr hab. E. Ihnatowicz interesowałam się tym tematem, w szczególności aspektami poznawczymi podróży po swojszczyźnie (pierwszy mój artykuł z tego obszaru dotyczył charakterystyki podróży St. Tarnowskiego do Wilna – *Tragikomiczny baedeker kresowy. „Z Wilna” Stanisława Tarnowskiego* (2008)).

Artykuł *Europejskie peregrynacje Czesława Jankowskiego* poświęcony jest analizie szeroko rozumianej formuły europejskości w relacjach z podróży poety i dziennikarza Cz. Jankowskiego (*Z notatek turysty, Po Europie. Kartki z podróży, Z wrażeń letniej wycieczki (Nałęczów, Pacanów, Nowe Miasto)*). Zaproponowane przeze mnie ujęcie

problemowe tych relacji dało możliwość introspekcyjnego wglądu w mentalność Europejczyka w podróży, wydobycia specyfiki doświadczenia europejskości w wymiarze przestrzeni, kultury i cywilizacji, jak również przyjrzenia się efektom świadomościowym płynącym z kontestacji Europy przez Polaka z Oszmiańszczyzny.

W artykule *Antynomie niewoli i wolności w wybranych utworach literackich Wacława Sieroszewskiego* dokonałam analizy doświadczeń zgoła odmiennych, podróżnika i wieloletniego zesłańca na Sybir. W świetle analiz cząstkowych wielokulturowa przestrzeń Jakucji w wymiarze geograficzno-kulturowym i egzystencjonalnym jawi się jako obszar kumulacji sensów pojęć niewoli i wolności ze względu na przenikanie się nacechowanych kulturowo i etnicznie perspektyw Polaków, Rosjan i Jakutów. Ambiwalencja obu kategorii została ukazana na zróżnicowanym materiale literackim, rozpatrywanym w kontekście myśli M. Bierdiajewa i Z. Baumana.

Pamiętnik panicza (1875) J. I. Kraszewskiego to z kolei satyryczno-ironiczna powieść, stylizowana na relację z podróży do Lwowa i na prowincję galicyjską na początku lat siedemdziesiątych XIX wieku. W przypadku tej zapomnianej przez badaczy literatury polskiej powieści zaproponowałam kilka możliwości nowego odczytania (poprzez kategorie swojskości, rodzimości, gry z romantycznymi kliszami podróżowania, obcości, kiczu i sztuczności), co pozwoliło na odnalezienie w głównym bohaterze rysów predekadenckich, a w samym Kraszewskim – pisarza o zacięciu politykującego satyryka, podejmującego walkę z ideowymi oponentami – Stańczykami ich własną bronią (*Arystokrata z wizytą w galicyjskim panoptikum. „Pamiętnik panicza” Józefa Ignacego Kraszewskiego jako ironiczny zapis podróży po swojszczyźnie*).

Po uzyskaniu stopnia doktora wzięłam udział z referatem w 13 konferencjach i seminariach naukowych: 9 międzynarodowych i 4 ogólnopolskich. Poniżej podaję najważniejsze dla profilu prowadzonych przeze mnie badań:

1. Inesa Szulska, referat „Biruta. Szkic do portretu Litwinki w polskiej literaturze XIX wieku”, międzynarodowa konferencja naukowa „Perspektywy Filologii Bałtyckiej II: Polsko-bałtyckie kontrasty i kontakty językowe i literackie” (Poznań, maj 2010, organizator: Zakład Bałtologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu),
2. Inesa Szulska, referat „Literacki obraz mieszkańca pogranicza w wybranych utworach Anny Zahorskiej (Savitri)” (Białystok, maj 2011, międzynarodowa konferencja naukowa

„Pogranicza, Kresy, Wschód a idee Europy”, organizator: Zakład Badań Interdyscyplinarnych i Porównawczych „Wschód-Zachód” Uniwersytetu w Białymstoku),

3. Inesa Szulska, referat „Literacki obraz Litwy w twórczości Józefa Ignacego Kraszewskiego” (Wilno, kwiecień 2012, międzynarodowe seminarium naukowe „Znane i nieznanne konteksty twórczości Józefa Ignacego Kraszewskiego”, organizatorzy: Centrum Polonistyczne, Wydział Filologii Uniwersytetu Wileńskiego, Instytut Polski w Wilnie, Litwa),

4. Inesa Szulska, referat w j. litewskim „Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos kūryba lenku pozityvizmo kontekste“ („Twórczość Mariji Pečkauskaitė-Šatrijos Ragany w kontekście polskiego pozytywizmu“) (Wilno, listopad 2012, międzynarodowe seminarium bałtytyczne z udziałem badaczy z ośrodków lituanistycznych i bałtytycznych w Europie „Literatūros salos: aktualieji baltistikos dėmenys“ („Wyspy Literackie: aktualne problemy bałtytyki”), organizator: Litewski Instytut Literatury i Folkloru, Litwa),

5. Inesa Szulska, referat „Józef Ignacy Kraszewski wobec litewskiego i łotewskiego ruchów odrodzenia narodowego w drugiej połowie XIX wieku” (Warszawa – Białystok – Romanów, listopad 2012, międzynarodowa Jubileuszowa Konferencja Naukowa „Józef Ignacy Kraszewski 1812–2012. Pisarz – Myśliciel – Autorytet”, organizatorzy: Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza Zarząd Główny; Zakład Badań Interdyscyplinarnych i Porównawczych „Wschód-Zachód” Uniwersytet w Białymstoku; Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk; Instytut Filologii Polskiej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie; Książnica Podlaska w Białymstoku; Międzynarodowy Instytut Adama Mickiewicza w Grodnie),

6. Inesa Szulska, referat „Litewskie pisarki przełomu XIX i XX wieku wobec polskich dziewiętnastowiecznych formuł emancypacji (na wybranych przykładach)” (Białystok, wrzesień 2013, międzynarodowa konferencja naukowa „Przemiany formuły emancypacji kobiet od XVIII wieku do dwudziestolecia międzywojennego”, organizatorzy: Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski; Katedra Badań Filologicznych „Wschód-Zachód” Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku; Katedra Polonistyki Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenki w Kijowie),

7. Inesa Szulska, referat „Od czytelniczki po polemistę. XIX-wieczna literatura polska w ocenie Mariji Pečkauskaitė (Šatrijos Ragany)” (Wilno, listopad 2013, międzynarodowa konferencja naukowa „Funkcjonowanie języków i literatur na Litwie. Polsko-litewskie związki naukowe i kulturowe”, organizatorzy: Centrum Polonistyczne Uniwersytetu Wileńskiego, Instytut Polski w Wilnie, Litwa),

8. Inesa Szulska, referat „Wybrane kulturowo-społeczne aspekty adaptacji zorientowanej na odbiorcę (na podstawie analizy przekładu *Szkiców węglem* H. Sienkiewicza na j. litewski)” (Warszawa, czerwiec 2018, VI krajowa konferencja z cyklu „Imago mundi” – „Tłumaczenie wczoraj, dziś i jutro”, organizator: Instytut Lingwistyki Stosowanej UW),
9. Inesa Szulska, referat „Folklor litewski w powieściach J. I. Kraszewskiego i M. Rodziewiczówny z lat 80-tych XIX wieku – wyzwanie interpretacyjno-translatologiczne” (Wilno-Onikszty, listopad 2018, międzynarodowa konferencja naukowa „Folklor litewski i polski XIX oraz XX wieku. Źródła – literackie przekształcenia – interpretacje”, organizatorzy: Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku Katedra Badań Filologicznych „Wschód-Zachód”, Wydział Filologiczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu Zakład Folklorystyki i Literatury Popularnej Katedry Kulturoznawstwa, Muzeum A. Baranauskasa i A. Vienuolisa-Žukauskasa, Dział Naukowy Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego).

W latach 2012-2014 zrealizowałam dwa własne projekty badawcze „Wileński modernizm. Wybrane aspekty badawcze” i „Wobec powstania 1863 roku, wobec polskiej odmiany pozytywizmu. Wybrane problemy z historii litewsko-polskich związków literackich w drugiej połowie XIX wieku” (sfinansowane w ramach konkursu na prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego). Przedsięwzięcia obejmowały prowadzenie kwerend naukowych w Wilnie (archiwa, zasoby Biblioteki Wróblewskich Akademii Nauk Litwy i Litewskiej Narodowej Biblioteki im. M. Mażwida) w zakresie tematów badawczych i prezentację ich wyników podczas konferencji naukowych. W ramach projektów kupiłam na Litwie i przekazałam do biblioteki Zakładu Bałtystyki do użytku wykładowców i studentów kierunku 30 najnowszych pozycji z zakresu teorii literatury, współczesnego litewskiego literaturoznawstwa, historii związków kulturowych Polski i Litwy w j. litewskim, polskim i angielskim.

Od roku 2008 należę do grona badaczy-komparatystów, zrzeszonych w Litewskim Towarzystwie Literatury Porównawczej (Lietuvos lyginamosios literatūros asociacija). W ramach współpracy z tym środowiskiem wzięłam udział z referatem w międzynarodowej konferencji naukowej „Wilno: refleksja kulturowo-literacka” zorganizowanej przez Towarzystwo, Uniwersytet Wileński i Wileński Uniwersytet Pedagogiczny w ramach projektu „Dialog kultur europejskich” (kwiecień 2008, Wilno, Litwa).

Od roku 2009 jestem członkinią zespołu, podejmującego wspólne inicjatywy badawcze w ramach Pracowni Literatury Modernizmu w Europie Środkowo-Wschodniej (Zakład Literatury i Kultury Drugiej Połowy XIX Wieku, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego). Obok udziału w zebraniach zespołu, brałam udział w projektach zbiorowych (m.in. udział w panelu naukowym „Dwie gwiazdy, dwie drogi. Konopnicka i Orzeszkowa – relacje różne” (styczeń 2010, Wydział Polonistyki UW); udział w przygotowaniu tematycznego numeru „Przeglądu Filozoficzno-Literackiego „Modernizm(y) Europy Środkowej” – mój udział polegał na zrecenzowaniu studium M. Kvietkauskasa *Vilniaus literatūrą kontrapunkta. Ankstyvasis modernizmas, 1904–1915* i tłumaczeniu artykułu naukowego z j. litewskiego R. Tūtlytė (Uniwersytet Wileński) *Secesja: litewska poezja początku XX wieku zmiierzająca ku nowoczesności* („Przegląd Filozoficzno-Literacki“ 2013, nr 1-2 (36); *Modernizm(y) Europy Środkowo-Wschodniej*, s. 443-463).

Od roku 2012 jestem członkinią rady redakcyjnej cyklicznie ukazującego się wydawnictwa naukowego „Prace Bałtytyczne. Język – literatura – kultura”, na łamach którego ukazują się artykuły badaczy krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych z zakresu językoznawstwa, literaturoznawstwa i kultury Litwy, Łotwy i krajów ościennych. Wydawnictwo jest afiliowane przy Zakładzie Bałtytyki KJOWPiB Wydziału Polonistyki UW, w latach 2013-2014 byłam redaktorem t. 5 („Prace Bałtytyczne. Język – literatura – kultura”, pod red. M. Grzybowskiej i I. Szulskiej, Warszawa: nakładem Wydziału Polonistyki 2014).

Od roku 2017 jestem w zespole redakcyjnym międzynarodowego czasopisma humanistycznego „Literatūra” (Uniwersytet Wileński, Litwa) (członkostwo z wyboru na zaproszenie strony litewskiej, periodyk figuruje na liście ERIH PLUS). Do moich obowiązków należy opiniowanie artykułów z zakresu komparatystyki polsko-litewskiej i historii literatury polskiej.

W r. 2015 współpracowałam w charakterze recenzenta wewnętrznego z czasopismem naukowym „Studia Europaea Gnesnensia”, wydawanym przez Instytut Kultury Europejskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ponadto staram się na bieżąco śledzić nowe pozycje literaturoznawcze, zbieżne z profilem moich zainteresowań badawczych, co znajduje swoje odzwierciedlenie w recenzjach naukowych (obszernych, zwykle przybierających kształt wnikliwego, czasami polemicznego, komentarza). Są to krytyczne omówienia prac poświęconych twórczości J. I. Kraszewskiego (W. Hamerski, *Romantyczna troposfera powieści. Interpretacje prozy Kraszewskiego, Szyrmera i Korzeniowskiego*, 2010 – „Przegląd Humanistyczny” 2011, z. 5 (428), t. LV, s. 127-129; P. Zięba, *Z dziejów polskiej*

konwencji wydawniczej. *Edytorskie koncepcje i praktyka wydawnicza Józefa Ignacego Kraszewskiego*, 2010 – „Wiek XIX. Rocznik Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza” 2011, Rok IV (XLVI), s. 347-353), studiom z zakresu polsko-litewskich związków literackich i współczesnego litewskiego literaturoznawstwa (R. Okulicz-Kozaryn, *Litwin wśród spadkobierców Króla-Ducha. Twórczość Čiurlionisa wobec Młodej Polski*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, 2007 – „Pamiętnik Literacki” 2010, z. 3, s. 182-187; P. Bukowiec, *Dwujęzyczne początki nowoczesnej literatury litewskiej. Rzecz z pogranicza polonistyki*, 2008 – „Z historii zapomnianego dziedzictwa literackiego Rzeczypospolitej Obojga Narodów”, „Pamiętnik Literacki” 2012, z. 3, s. 218-224; M. Kvietkauskas, *Vilniaus literatūrų kontrapunktai. Ankstyvasis modernizmas, 1904–1915*, 2007 – „Modernizm(y) Wilna – w kręgu polilogu kultur“, „Przegląd Filozoficzno-Literacki” 2013, nr 1-2 (36): Modernizm(y) Europy Środkowo-Wschodniej, s. 427-432; *Žemaičių šlovė – Sława Żmudzinów. Antologia dwujęzycznej poezji litewsko-polskiej z lat 1794-1830*, koncepcja całości, wybór i opracowanie tekstów P. Bukowiec; wstęp B. Speičytė; seria „Biblioteka Literatury Pogranicza” pod red. A. Romanowskiego, t. 23, 2012 – „Litewsko-polski poetycki dwugłos”, „Wielogłos”, numer „Pogranicze – inna literatura. Inna historia?” 2014, nr 2 (20), s. 129-134; B. Kałęba, *Rozdroże. Literatura polska w kręgu litewskiego odrodzenia narodowego*, seria „Biblioteka Literatury Pogranicza”, t. 24, red. A. Romanowski, 2016 – „Prace Bałtystyczne. Język – literatura – kultura”, pod red. N. Birgiel i D. Roszko, t. 7, Warszawa: nakładem Wydziału Polonistyki, 2018, s. 361-373; *Zranieni przez czas: współczesna literatura litewska*, opr. i wstęp D. Mitaitė, J. Sprindytė, przekł. I. Korybut-Daszkiewicz, J. Tabor, 2011 – *Laiko sužeisti: šiuolaikinė lietuvių literatūra*, tłum. z j. polskiego I. Vedrickaitė, „Colloquia” 2012, nr 29, Vilnius, s. 205-213, wersja polskojęzyczna: „Prace Bałtystyczne. Język – literatura – kultura”, pod red. M. Grzybowskiej i I. Szulskiej, t. 5, Warszawa: nakładem Wydziału Polonistyki, 2014, s. 279-288).

Jako uzupełnienie pracy naukowej traktuję działalność translatorską, m.in. przekłady artykułów naukowych i dzieł literatury litewskiej: przekład z j. rosyjskiego artykułu N. Braginskiej (Uniwersytet Moskiewski) *Słowiańskie odrodzenia antyku* ukazał się na łamach periodyku „Przestrzenie Teorii” (2008, nr 9, s. 249-272; przedruk w: *Ja – Inny. Wokół Bachtina. Antologia*, red. D. Ulicka, t. 2, Kraków: Universitas, 2009, s. 241-263); przekład z j. litewskiego powieści M. Pečkauskaitė-Šatrijos Ragany *Sename dvare (W starym dworze)* wykorzystuję podczas zajęć dydaktycznych. Fragment tłumaczenia tego arcydzieła literatury litewskiej został przez mnie zgłoszony do tegorocznego „Konkursu wspierania próbnych

przekładów” realizowanego przez Instytut Kultury Litwy w ramach rządowego „Programu wspierania przekładów litewskich tekstów na języki obce” Republiki Litewskiej.

Działalność dydaktyczna

W latach 2009-2011 w ramach obowiązków dydaktycznych asystenta w Zakładzie Literatury i Kultury Drugiej Połowy XIX Wieku prowadziłam ćwiczenia kursowe *Historia literatury polskiej po 1864 roku* (studia dzienne i zaoczne). W latach 2010-2011 prowadziłam według autorskiego programu konwersatorium *Polsko-litewskie związki literackie i kulturalne w latach 1864-1918* (na studiach dziennych).

W latach 2009-2013 w ramach obowiązków dydaktycznych asystenta w Zakładzie Bałtystyki KJOWPiB prowadziłam lektorat *Praktyczna nauka języka litewskiego* (poziom A2, B1), seminarium licencjackie literaturoznawcze *W przestrzeni mitu i historii – literackie poszukiwania litewskiej kulturowej tożsamości*, konwersatorium *Przekład literacki*, konwersatorium *Literatura litewska – wybrane tematy i formy*, seminarium magisterskie *Wybrane zagadnienia literatury litewskiej i łotewskiej – nurty, konwencje, interakcje*, konwersatorium literaturoznawcze (przedmiot ogólnouniwersytecki) według autorskiego programu *Polsko-litewskie związki literackie i kulturalne w latach 1864-1918* (2012-2013), wykład z historii nowożytnej literatury litewskiej. Od r. 2017 prowadzę wykład *Wstęp do literaturoznawstwa*, seminarium licencjackie literaturoznawcze *Literackie poszukiwania litewskiej kulturowej tożsamości*, wykład z historii literatury litewskiej do r. 1918, translatorium litewskie z teorii i praktyki przekładu literackiego i proseminarium literaturoznawcze, poświęcone wybranym zjawiskom życia literacko-kulturalnego na Litwie w XX i XXI ww. (w tym związkom z kulturą polską). Opiekuję się pracami rocznymi i przeprowadzam końcowe egzaminy z przedmiotów literaturoznawczych na kierunku filologia bałtycka.

W latach 2009-2014, 2017-2018 byłam promotorem prac dyplomowych studentów kierunku filologia bałtycka na Uniwersytecie Warszawskim z zakresu literatury litewskiej, łotewskiej i polskiej: dotychczas pod moim kierownictwem powstały 42 prace licencjackie (kilkanaście o charakterze komparatystycznym, w tym o związkach interartystycznych). W latach 2011-2014 byłam promotorem 6 prac magisterskich studentów bałtystyki z zakresu literatury litewskiej (XIX-XXI pocz.). Regularnie recenzuję powstające na kierunku filologia bałtycka literaturoznawcze prace dyplomowe (z zakresu literatury litewskiej i polsko-litewskich związków literackich) oraz konsultuję prace studentów z wymiany Erasmus,

których zainteresowania wiążą się z obszarem mojej pracy naukowej. W r. 2012 sprawowałam opiekę merytoryczną nad 2 studentkami bałtystyki I roku studiów II stopnia, przygotowującymi wystąpienia w j. litewskim z zakresu literatury litewskiej w związku z udziałem w XVI Republikańskiej i I Międzynarodowej Konferencji Studentów-Lituanistów „Laimei, Maironis” („Na szczęście, Maironis”) (organizator: Uniwersytet Wileński, Litwa). W anonimowych ankietach otwartych, przeprowadzanych podczas wewnętrznej ewaluacji na kierunku, podobnie jak przygotowywanych przez Pracownię Ewaluacji Jakości Kształcenia Uniwersytetu Warszawskiego rokrocznie otrzymuję oceny bardzo dobre.

Zdobyte doświadczenie dydaktyczne skutkowało wypracowaniem własnych metod nauczania – problematyce wykorzystywanych w pracy dydaktycznej zintegrowanych strategii nauczania literatury litewskiej poświęciłam wystąpienie w j. litewskim „Lietuvių literatūros dėstyto Varšuvos universiteto studentams bałtistams klausimai: dabartis ir perspektyvos“ („Problemy dydaktyki literatury litewskiej studentom bałtystom na Uniwersytecie Warszawskim: stan obecny i perspektywy“) wygłoszone podczas międzynarodowej konferencji „Lituanistikos mokymo problemos ir galimybės” („Problemy i możliwości nauczania lituanistyki”), która odbyła się w ramach kursu podniesienia kwalifikacji wykładowców wyższych uczelni, wykładających w europejskich centrach lituanistycznych (bałtystycznych), zorganizowanego przez Katedrę Studiów Lituanistycznych Uniwersytetu Wileńskiego (Druskienniki, Litwa, wrzesień 2011). Posiadam także doświadczenie dydaktyczne poza uczelnią, jako nauczyciel j. litewskiego pracowałam z uczniami w Międzynarodowej Szkole Europejskiej w Warszawie (2/2009 - 6/2010).

W latach 2011-2018 byłam uczestniczką kilka kursów podniesienia kwalifikacji dydaktycznych i warsztatów, organizowanych przez litewskie ośrodki naukowe i akademickie oraz jednostki organizacyjne Uniwersytetu Warszawskiego:

1. Kurs podniesienia kwalifikacji wykładowców wyższych uczelni, wykładających w centrach lituanistycznych (bałtystycznych) za granicą (30 godz. akad., organizator: Katedra Studiów Lituanistycznych Uniwersytetu Wileńskiego, „Program międzynarodowej promocji Szkolnictwa Wyższego Republiki Litewskiej w latach 2011-2012”, 19-23.09.2011, Druskienniki, Litwa);
2. Kurs podniesienia kwalifikacji w ramach międzynarodowego seminarium bałtystycznego, dedykowanego wykładowcom i studentom bałtystycznych ośrodków akademickich w Europie „Literatūros salos: aktualieji bałtistikos dėmenys” („Wyspy Literackie: aktualne problemy bałtystyki”) (16 godz. akad., organizator: Litewski Instytut Literatury i Folkloru

w Wilnie (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) (Litwa), międzynarodowy projekt „Lietuva čia ir ten: kalba, mokslas, kultūra, visuomenė” („Litwa tu i tam: język, nauka, kultura, społeczeństwo”), współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, 9-11.2012, Wilno, Litwa);

3. Warsztaty translatorskie przekładu literackiego z udziałem V. Dekšnysa i A. Jakučiūnasa (10-11.10.2018, Zakład Bałtystyki, UW);
4. Interaktywne szkolenie podniesienia kwalifikacji (on-line w j. litewskim) dla wykładowców i pracowników naukowych ośrodków bałtystycznych spoza Litwy (6 godz. akad., organizator: Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie, międzynarodowy projekt „Užsienio baltistikos centrų ir Lietuvos mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimo skatinimas/Wzmocnienie współpracy pomiędzy ośrodkami bałtystycznymi za granicą i instytucjami naukowymi na Litwie”, 12.12.2018);
5. Regularny udział w gościnnych wykładach litewskich badaczy, wizytującymi Zakład Bałtystyki w ramach współpracy międzynarodowej Uniwersytetu Warszawskiego z ośrodkami naukowymi na Litwie.

Ponadto w latach 2012-2018 wzięłam udział w kilku szkoleniach wewnętrznych dla kadry akademickiej UW, m.in. szkoleniu z zakresu wdrażania reformy szkolnictwa wyższego (2012), kursie przeprowadzonym przez Collegium Wratislaviense w Warszawie pt. „Szkola Tutorów Akademickich” (64 godz., kurs przygotowywał do własnej pracy metodą tutoring z uczniami i studentami (2017)), warsztatach Uczelnianego i Wydziałowego Zespołów Zapewniania Jakości Kształcenia „Proces dyplomowania – nowe wyzwania” (2018).

W latach 2011-2014 współpracowałam w charakterze eksperta z Centralną Komisją Egzaminacyjną (konsultacje merytoryczne w zakresie j. litewskiego i literatury, obejmujące dydaktykę języka litewskiego jako języka mniejszości narodowej w Polsce na poziomie liceum). Jako uczestniczka zespołu eksperckiego brałam udział w konsultacjach i szkoleniu dla konstruktorów i recenzentów zadań egzaminacyjnych z języków mniejszości narodowych i języka kaszubskiego przeprowadzanych w ramach obowiązującej od 2015 roku nowej formuły egzaminu maturalnego z języków mniejszości narodowych i języka regionalnego (64 godz., organizator: Centralna Komisja Egzaminacyjna, październik-listopad 2012, Warszawa).

Działalność organizacyjna

W r. 2009 pełniłam funkcję opiekuna magistrantek G. Petuchovaitė i Ū. Ambrasaitė (kierunek „Antropologia literatury i kultury” Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wileńskiego), przebywającymi na stażu naukowym na Uniwersytecie Warszawskim. W r. akad. 2011-2012 byłam sekretarzem Komisji KJOWPiB do spraw reformy kierunku filologia bałtycka zgodnie z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacyjnych i nowelizacją *Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym*. W latach 2011-2012 pełniłam obowiązki opiekuna II roku studiów II stopnia i wznowień studiów. W okresie marzec 2013 - czerwiec 2014 kierowałam Zakładem Bałtystyki i byłam członkinią Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia na Wydziale Polonistyki UW. W ramach bieżących zadań administracyjnych i organizacyjnych kierownika Zakładu Bałtystyki koordynowałam realizację poszczególnych etapów międzynarodowego programu „Lietuva čia ir ten: kalba, mokslas, kultūra, visuomenė” („Litwa tu i tam: język, nauka, kultura, społeczeństwo”), współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i realizowanego w ramach umowy o współpracy pomiędzy Uniwersytetem Warszawskim i Uniwersytetem Wileńskim.

Działalność w zakresie popularyzacji nauki i sztuki

Moja działalność w zakresie popularyzacji nauki (przybliżenia szerszej publiczności roli kontaktów polsko-litewskich w obszarze kultury i literatury) w Polsce obejmuje: autorskie wykłady i prelekcje dla młodzieży (realizowane we współpracy z instytucjami kultury i towarzystwami naukowymi) oraz współpracę z mediami. Poniżej podaję wykaz ważniejszych zrealizowanych przez mnie przedsięwzięć edukacyjno-popularyzatorskich: autorski wykład w ramach Festiwalu Nauki 2013 „Bohaterowie wspólnej walki: pamięć o powstaniu 1863 roku na Litwie w kulturze polskiej i litewskiej” (Wydział Polonistyki UW, 28.09.2013); prelekcje z okazji 200. rocznicy urodzin J. I. Kraszewskiego „Józef Ignacy Kraszewski w dziewiętnastowiecznej kulturze polskiej – przegląd form obecności” (Jarosław, 2012, organizator: Towarzystwo im. A. Mickiewicza, Oddział w Jarosławiu); (Kazimierz Dolny, 2012, organizator: muzeum Domu Marii i Jerzego Kuncewiczów w Kazimierzu Dolnym); tezy wykładów zostały opublikowane w kwartalniku literackim „Klematis” (2015, nr 1-2 (9-10), s. 70-76) i „Magazynie Wileńskim” (2017, nr 2, s. 25-31). W ramach współpracy z internetowym radiem „Wnet” wygłosiłam wykład „Związki J. I. Kraszewskiego z Wilnem i Litwą” („Kącik Bałtycki”, emisja 21.06.2012).

Za ważną część swojej pracy naukowej uważam poczynania w zakresie popularyzacji wyników własnych badań na Litwie. Od lat prowadzę regularne kwerendy w litewskich placówkach archiwalnych i naukowych (m.in. Litewskim Instytucie Literatury i Folkloru, Bibliotece Wróblewskich Akademii Nauk Litwy), w celu wymiany informacji naukowej na bieżąco współpracuję z badaczami Centrum Polonistycznego Uniwersytetu Wileńskiego i litewskimi historykami. W ramach przybliżenia szerszej publiczności swoich badań angażuję się we współpracę z lokalnymi polskojęzycznymi mediami: radiem, prasą kulturalną i telewizją. Jako najważniejsze zrealizowane projekty wymienię: „Związki J. I. Kraszewskiego z Wilnem i Litwą” (program „Wilnoteka”, Telewizja „Polonia”, emisja programu 2.05.2012); „Związki J. I. Kraszewskiego z Wilnem i Litwą” – wywiad w Wilnie dla audycji mniejszości narodowych na Litwie w j. polskim „Santara”, wywiad dla litewskiego radia „Klasika” (emisja programu 8.05.2012). W Wilnie ukazał się bogato ilustrowany album, prezentujący związki J. I. Kraszewskiego z tym miastem *Vilnius per amžius (Wilno na przestrzeni wieków)*, opr. i przeł. z j. polskiego K. Uscila, Vilnius 2017), gdzie zamieszczono mój komentarz historycznoliteracki *Vilnius Kraszewskio kūryboje (Wilno w twórczości Kraszewskiego)*. Jako absolwentka polskiej szkoły na Wileńszczyźnie za swój oczywisty obowiązek uważam podtrzymywanie współpracy z miejscowymi szkołami, w tym Gimnazjum im. J. I. Kraszewskiego w Wilnie (wygłosiłam tu referat „Wileńskie impresje Józefa Ignacego Kraszewskiego” podczas popularnonaukowej konferencji „J. I. Kraszewski i Wilno/ J. I. Kraševskis ir Vilnius” w ramach obchodów 200. rocznicy urodzin J. I. Kraszewskiego (listopad 2012)). Międzynarodowe seminarium naukowe „Znane i nieznanne konteksty twórczości Józefa Ignacego Kraszewskiego” (Uniwersytet Wileński, 2012), podczas którego byłam prelegentką, stanowiło część kursu, podnoszącego kompetencje zawodowe polonistów nauczających w szkołach Wileńszczyzny.

W r. 2013 udzieliłam wywiadu „Sytuacja etnolingwistyczna na Wileńszczyźnie i kultura polska w regionie” dla programu telewizji słoweńskiej „Televizija Slovenia” (emisja - sierpień 2013).

W latach 2017-2018 na zaproszenie dr hab. M. Kopczyńskiego (Instytut Historii UW) wzięłam udział w międzynarodowym projekcie popularyzującym wspólne dzieje Polski i Litwy „Apie bendrą istoriją kartu - O wspólnej historii razem”, zrealizowanym przez Forum Dialogu i Współpracy im. Jerzego Giedroycia i magazyn historyczny „Mówią Wieki” we współpracy z historykami z ośrodków naukowych Polski, Litwy i USA. Mój udział w tym przedsięwzięciu polegał na wykonaniu przekładów na j. litewski i redakcji wydania litewskojęzycznego („Mówią Wieki”, „Lenkija ir Lietuva – Polska i Litwa” 2018 (1);

przekład z j. polskiego na j. litewski artykułu historyka W. Kalwata o Z. Sierakowskim, *Wojewoda litewski - Lietuvių vadas*, „Mówią Wieki” 2018, wydanie specjalne 1: „Powstanie Styczniowe – 1863 metų sukilimas”, s. 106-112). Oba numery magazynu trafiły do uczniów szkół polskich i litewskich na Wileńszczyźnie, projekt został sfinansowany ze środków Departamentu Mniejszości Narodowych przy Rządzie Republiki Litewskiej (koordynatorzy: prof. dr hab. A. Nikžentaitis (Instytut Historii Litwy), dr hab. M. Kopczyński (Instytut Historii, UW)).

Pragnę także wskazać swoje kilkuletnie zaangażowanie w popularyzację dorobku wybitnych twórców polskiej i litewskiej sztuki XIX i pierwszej poł. XX w. związanych z Litwą. W ramach realizacji międzynarodowego przedsięwzięcia kulturalnego „Projekt Zatrocze” jako tłumaczka j. litewskiego brałam udział w przygotowaniu dwóch wystaw eksponowanych na Litwie w Pałacu Tyszkiewiczów na Zatroczu. Pierwsza z nich prezentowała sylwetki trzech pokoleń dynastii malarzy Sleńdzińskich „Portret i czas: malarstwo Ludomira, Wincentego i Aleksandra Sleńdzińskich = Portretas ir Epocha: Ludomiro, Vincento ir Aleksandro Slendzinskių tapyba = Portrait and time” (ekspozycja: wrzesień 2014 - wrzesień 2015; organizatorzy: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Kultury Republiki Litewskiej, Muzeum Króla Jana III w Wilanowie, Dyrekcja Trockiego Historycznego Parku Narodowego, Litewska Rada Kultury, Galeria im. Sleńdzińskich w Białymstoku). Katalog wystawy został wydany jako *Portret i czas: malarstwo Ludomira, Wincentego i Aleksandra Sleńdzińskich = Portretas ir Epocha: Ludomiro, Vincento ir Aleksandro Slendzinskių tapyba = Portrait and time: art painting by Ludomir, Wincenty, and Aleksander Sleńdziński*, tekst I. Suchocka; tł. lit. I. Szulska, R. Kobecka; tł. ang. E. Suchodołska, K. Węglicka, Kraków 2014. W ramach kontynuacji współpracy byłam tłumaczką na j. litewski materiałów ekspozycji prezentującej malarstwo A. Szturmana - wystawa pt. „Sztuka i czas: Aleksander Szturman (1869-1944). Artysta w podróży = Menas ir epocha: Aleksandras Šturmanas (1869-1944). Keliaujantis menininkas = Art and Time: Aleksander Szturman (1869-1944). Travelling Artist”, była eksponowana w Pałacu Tyszkiewiczów na Zatroczu (październik 2016-wrzesień 2017, Litwa; organizatorzy: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Muzeum Króla Jana III w Wilanowie, Dyrekcja Trockiego Historycznego Parku Narodowego, Litewska Rada Kultury). Mój udział w projekcie polegał na przekładzie materiałów towarzyszących wystawie, w tym katalogu (K. Karpińska, A. Kuszlis-Grygołowicz, W. Szafrąński, *Sztuka i czas: Aleksander Szturman (1869-1944). Artysta w podróży = Menas ir epocha: Aleksandras Šturmanas (1869-1944). Keliaujantis menininkas = Art and Time: Aleksander*

Szturman (1869-1944). Travelling Artist, red. K. Karpińska, tłum. ang. E. Suchodolska, tłum. lit. I. Szulska, Warszawa 2016) i zeszytu edukacyjnego dla dzieci (K. Karpinska, *Menas ir epocha: Aleksandras Šturmanas (1869-1944). Keliaujantis menininkas. Pratybų sąsiuvinis vaikams nuo 8 iki 12 metų [Sztuka i czas: Aleksander Szturman (1869-1944). Artysta w podróży. Zeszyt edukacyjny dla dzieci od lat 8 do 12]*, tł. I. Szulska, Białystok 2016). W r. 2018 tłumaczyłam artykuł litewskiego historyka sztuki V. Liutkusa, poświęcony malarstwu pierwszego litewskiego malarza awangardy W. Kajruksztisa (V. Kairiūkštisa) blisko związanego z polską awangardą doby międzywojnia (V. Liutkus, *Wybory artysty awangardy. Przypadek Vytautas Kairiūkštisa (Witolda Kajruksztisa) (1890-1961)*, [w:] *Awangarda i państwo*, koncepcja i redakcja katalogu D. Monkiewicz, tłum. A. Butrym, I. Szulska, A. Radwan-Żbikowska, Łódź: Muzeum Sztuki w Łodzi, 2018, s. 177-187) i artykuł polskiego historyka sztuki P. Ługowskiego pt. *Dwa razy barok: Wilno i Warszawa - Dukart barokas: Vilnius ir Varšuva* („Mówią Wieki” 2018, numer specjalny 1: „Lenkija ir Lietuva – Polska i Litwa”, s. 24-33).

Osobno chciałabym omówić swoje wieloletnie zaangażowanie na rzecz propagowania i popularyzowania wiedzy o historii, kulturze i współczesnym obliczu Wileńszczyzny. Od r. 2006 do dziś razem z Jackiem Szulskim prowadzę prywatny, działający *non profit*, bez żadnego wsparcia instytucjonalnego, portal internetowy „Podbrodzie i okolice – Wirtualna Wileńszczyzna” (www.podbrodzie.info.pl). Jest to projekt historyczno-krajoznawczy o charakterze edukacyjnym, którego podstawowym założeniem jest gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie informacji historyczno-krajoznawczych (ze szczególnym uwzględnieniem lokalnego polskiego dziedzictwa kulturowego) północno-wschodniej części Litwy. Informacje, zamieszczone na portalu stanowią wynik badań terenowych prowadzonych przez autorów projektu, dotyczących aktualnego stanu zachowania lokalnych zabytków, relacji mieszkańców, analizy dostępnych źródeł historycznych, publikacji książkowych, dokumentów, opracowań historycznych i turystycznych, artykułów prasowych, map itp. (polskich, litewskich, rosyjskich, białoruskich, angielskich i niemieckich). Opis miejscowości przedstawiony został w postaci propozycji tras turystycznych (po polsku i angielsku), uzupełnionych galeriami fotografii archiwalnych i współczesnych (z ważniejszych wymienię „Zułów – miejsce urodzenia Marszałka Józefa Piłsudskiego na starej fotografii” (2012), „Powstanie Styczniowe 1863 roku w powiecie święciańskim” (2013)). Staram się wspierać inicjatywy społeczne, służące kultywowaniu pamięci o „małej ojczyźnie” Marszałka (w r. 2017 napisałam popularnonaukową recenzję monografii M. Kolmasiaka *Kolebka Wielkości. Zułów, miejsce urodzenia Marszałka Józefa Piłsudskiego*

(2017) – *Zułów dawniej i dziś*, „Mówią Wieki” 2017, nr 11, s. 69). Głównym celem projektu „Podbrodzie i okolice – Wirtualna Wileńszczyzna”, który od lat cieszy się dużym zainteresowaniem internautów, współtworzących to regionalne wirtualne muzeum, jest zarówno popularyzacja historii, jak wymiar integracyjny: pogłębianie identyfikacji mieszkańców regionu z dziedzictwem historycznym Wileńszczyzny i wzmocnienie poczucia wspólnoty poprzez ukazywanie kultury wielonarodowego pogranicza. Doświadczenia, związane z działalnością projektu prezentowałam w wystąpieniu *Rola mediów w kształtowaniu postawy obywatelskiej Polaków na Litwie*, wygłoszonego podczas Ogólnopolskiego Seminarium Ekspertckiego „Postawy obywatelskie Polaków w kontekście integracji europejskiej – doświadczenia i perspektywy” (organizator: Pałac Prezydencki, projekt „Laboratorium Idei – Prezydencki Program Ekspertcki”, Warszawa, styczeń 2013). Materiały i informacje zgromadzone na portalu www.podbrodzie.info.pl zostały wykorzystane w kilkudziesięciu polskich i zagranicznych publikacjach i projektach naukowych i popularnonaukowych z zakresu historii, historii literatury, krajoznawstwa (m.in. „Vilnijos vartai” („Brama Wileńszczyzny”) Biblioteki im. Adama Mickiewicza w Wilnie (od r. 2010), „Zułów miejscem pamięci narodowej” (Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, 2012), „Wirtualny Sztetl” (Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, 2011-2013), „Yahad In Unum” – identyfikacja miejsc egzekucji ofiar narodowości żydowskiej i romskiej w czasie II wojny światowej w Europie Środkowo-Wschodniej w Paryżu (2015), Rejestr Dziedzictwa Kulturowego Departamentu Dziedzictwa Kulturowego Ministerstwa Kultury Republiki Litewskiej (2018), „Polonik tygodnia” (projekt Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, 2019)). W l. 2016-2017 wzięliśmy czynny udział w zainicjowanej przez Ambasadę RP w Wilnie akcji poszukiwania i dokumentowania polskich miejsc pamięci narodowej na Litwie (rządowy projekt „Katalog polskich miejsc pamięci na Litwie. Cmentarze wojskowe, groby żołnierskie, pomniki, upamiętnienia”, Wilno 2016-2017). W r. 2017 twórcy projektu „Podbrodzie i okolice – Wirtualna Wileńszczyzna” zostali uhonorowani dyplomem-podziękowaniem Ambasady RP w Wilnie za wsparcie akcji poszukiwania i dokumentowania polskich miejsc pamięci narodowej oraz ważnych dla rodaków obiektów dziedzictwa kulturowego na Litwie.